

FRANKOFÓN AFRIKA

ÍRTA: TARRÓSY ISTVÁN

Igazi hiánypótló munkával jelentkezett a Szegedi Tudományegyetem Frankofón Egyetemi Központja: az 571 oldalas lektorált (köszönhetően a téma magyar doyenjének, J. Nagy László professzornak) opusz huszonegy tanulmányával jelentősen járult hozzá a magyar nyelven elérhető Afrika-tudáskorpusz bővítéséhez. A *Frankofón Afrika* című kötet főként történészek tollából született, amely kevésbé afrikanista, sokkal inkább egy nagyobb történeti kontextusban elhelyezni képes szemléletmóddal tekinti át, közelíti meg, mutatja be az olvasóknak Afrikát és azon belül annak frankofón térségeit. A kötet több missziót is betölt: egyfelől bővíti a frankofón afrikai területek, térségek egyes országairól, regionális szervezeteiről, törekvéseiről elérhető magyar nyelvű tudásanyagot; másfelől objektíven, szakmailag megalapozottan tágítja a magyar ösztársadalmi látómezőt. Harmadrészt a hatalmon lévő kormányzati szereplőknek képes releváns háttértudást kínálni, ami az ún. „age of uncertainties” időszakában (azaz a bizonytalanságok korában) nyújthat segítséget a megfelelő közpolitikák megalkotásában, a kívánatos külpolitikai viselkedések eljáratásában.

Az *Előszót* jegyző Trócsányi László professzor (aki egykori stratégiai igazgatóként került feltüntetésre a szegedi Frankofón Egyetemi Központ kapcsán) meglátásom szerint helyesen és pontosan emeli ki: „Több afrikai államban úgy vélik, hogy Franciaország ma is dominálni akar a térségben, ezért igyekeznek önállóságukat még jobban kifejezésre juttatni.” (7. o.) Kruzslicz Péter szerkesztő a – valójában felvezető – tanulmányában, miközben a frankofónia fogalmát, tartalmát, tartalmait bontja ki és boncolgatja, a francia dominancia, máig ható befolyás egyik alapvető forrásával is foglalkozik: a CFA-frankkal, a nyugat-afrikai közös devizával, amely direkt módon függ a francia központi monetáris politikától, így tehát jelentős gazdasági függőséget tart fenn. Később Türke András István, aki a Szegedi Tudományegyetemen habilitált néhány éve, és jól ismert szakértője a „francia kérdés(ek)nek”, a nyugat-afrikai (regionális) integrációs törekvéseket tárgyaló írásában részletesen foglalkozik a CFA-frank rendszeréhez való állami viszonyokkal, aláhúзва annak eszközszerepét a francia befolyás térségben tartását illetően. „Az erős francia frank miatt a CFA-frankot használó államok nehezebben tudtak exportálni a régió országaiban, de a

Brucker Balázs – Kruzslicz Péter (szerk.):

Frankofón Afrika.

Szeged, SZTE

Frankofón Egyetemi Központ, 2022.

’70-es évekbeli frankgyengülés e hátrányt fokozatosan lefaragta. Az euró 2002-es bevezetésével a FCFA is az euróhoz lett kötve, mely utóbbi erőssége miatt a térség ismét exportproblémákkal küzd.” (73–74. o.) Több terv, döntés, lépés született már, hogy az afrikaiak leváltják a CFA-frankot, a mostani céldátum 2027, addig pedig a makró régió két csoportra oszlik monetáris politika tekintetében.

Visszakanyarodva a kötet szerkezetére: Kruzslicz Péter és J. Nagy László bevezető tanulmányait követően az első nagy blokk a többoldalú együttműködésekkel foglalkozik. Ebben négy tanulmány ecseteli a régióban tetten érhető törekvéseket: a Mediterrán Uniótól kezdve (Ferwagner Ákos tollából) a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közösségén (ECOWAS vagy CEDEAO) és az OHADA, azaz az üzleti jog afrikai harmonizációjának nemzetközi szervezetén át (melyről ismét Kruzslicz Péter jegyez írást) egészen a sokféle maghrebi együttműködési próbálkozások elemzéséig (erről a téma meghatározó ismerője, J. Nagy László értekezik). Az első bő száz oldalt követően a könyv az „Országok és térségek” fejezetcím alatt közöl nyolc tanulmányt. Majd egy harmadik nagy blokkban olvashatunk további hét írást a politikai, gazdasági, társadalmi, nemzetközi értelemben is oly fontos kétoldalú kapcsolatokról. Ugyan kissé mintha random szelekcióval, de a szerzők még mélyebbre fúrnak bizonyos lényegi kérdésekbe. Garadnai Zoltán Franciaország és a frankofón afrikai országok kapcsolatát tekinti át a gyarmatosítástól napjainkig. Míg Szűcs

Anita Belgiumra fókuszál, addig J. Nagy László Afrika és az EU kapcsolatát vizsgálja. Ugródsy Márton az USA frankofón kapcsolatairól ír; Lengyel Gábor Oroszországra koncentrál; Szunomár Ágnes és Buda Gergely Kína térségi kapcsolatait tekinti át; Marsai Viktor pedig Magyarország tekintetében tesz egy összegző kísérletet.

Tartalmi tekintetben, különösen a 2020-as években tetten érhető katonai puccsok miatt – melyhez kapcsolódóan a Száhelt a nemzetközi sajtó „puccsovezetnek” keresztelte el – kifejezetten fontosnak tartom Bene Krisztián *A sivatag, a szegénység és a terrorizmus szorításában* című tanulmányát, melyben Mauritániával, Malival, Nigerrel, Csáddal, Burkina Fasóval és a Közép-afrikai Köztársasággal foglalkozik. E tekintetben lehetett volna még, meglátásom szerint, az afrikai államisággal, állami sajtóságokkal foglalkozó külön fejezetet beilleszteni a könyvbe, amely inkább politikatudományi, geopolitikai megközelítésekkel adhatott volna további részletes áttekintést a térség társadalmi képleteiről, kapcsolatairól.

Miközben gratulálok a szerkesztők és szerzők munkájához, csak zárójelben szeretném megjegyezni hiányérzetemet a szerzők biográfiájával és egy zárszóval kapcsolatban, valamint, hogy több térkép és illusztráció még színesebbé tette volna a kötetet. A folytatásra mindenképpen kapacitálni szeretném a kiadót. Ajánlom e könyvet a szakmának, a kormányzat valamennyi releváns szereplőjének – különösen akkor, amikor Magyarország első önálló (csádi) katonai és humanitárius missziójára készül –, illetve elsősorban nemzetközi kapcsolatok, történelem, politológia szakos hallgatóknak, de valójában minden érdeklődő egyetemistának és kollégának egyaránt. *

A Frankofón Afrika című kötet főként történészek tollából született, amely kevésbé afrikanista, sokkal inkább egy nagyobb történeti kontextusban elhelyezni képes szemléletmóddal tekinti át, közelíti meg, mutatja be az olvasóknak Afrikát és azon belül annak frankofón térségeit. A kötet több missziót is betölt: egyfelől bővíti a frankofón afrikai területek, térségek egyes országairól, regionális szervezeteiről, törekvéseiről elérhető magyar nyelvű tudásanyagot; másfelől objektíven, szakmailag megalapozottan tágítja a magyar ösztársadalmi látómezőt.